

תמיד הראל. הדגש הוא למען ההיסטוריה, ובעיקבות הוויכוח ההיסטורי שעורר אחר-כך אייך — אם היה צריך להיכנע אם לא. הראל מרגיש את עוצמת ההתנגדות, את הנפגעים בצד הבריטי.

על סיפון אקטודוס התנהלה מילחמה לחיים ולמוות, ולא יכוח היסטורי. בבוקר, אחרי ההתקפה, עלה הרוקטור כהן וסקר את הסיפון, ספוג השמן והדם.

עד עצם היום הזה רועד קולו של הראל כשהוא משחזר את מילותיו היבשות של הרוקטור, שסקר את הסיפון בקור רוח. "אין לי פלומה. אם לא אשיג פלומה — זה עלול למות, וזה עלול למות..." הוא הצביע על שיבעה שמונה פצועים. אז עצר הראל את האוניה.

אייך עורר על כך ויכוח לאומי — על הכניעה. על פי מרדכי המושגים של יוסי הראל, פשוט הסתיימה ההתנגדות, ומכאן ואילך זאת היתה עלולה להיות התאבדות. "אני שלם עם עצמי, שלפחות אפאחד משיבעה-שמונה הפצועים לא מת!"

והיכן היה בשעות הקשות הקפסן אייך אהרונוביץ, מי שעורר אחר-כך את הוויכוח ההיסטורי? "מישקלו היה אז רבע עוף" מבטל הראל, בג'נטל-מניות, את העימות המתבקש. הוא מעל לוויכוחים הקטנים, הפרסונליים. לעומת זאת, הוא מתוך עוצמת הרגשות שלא שככה אצלו מאז.

מרוע נגזר שררהחוף הבריטי ארנסט בוויין כפי שנהג בעניין אקטודוס? הרי אקטודוס יכולה היתה להיות הרויאל אלמונית, כשאר חברותיה לים? שינאה מטורפת! אין הגיון בכך! הוא לא היה מוכן לקבל את העובדה שכמה מהים מושגנים העזו להתנגד לאימפריה הבריטית!

העסק'ביש

כשהתפוצצה פרשת העסק'ביש בסוף שנות ה-50, שהה יוסי הראל בארצות-הברית ושקר על לימודי התואר השני. לפתע הוזעק על-ידי משה דיין ארצה, והתבקש לקחת לידייו את הפיקוד על יחידת-המיבצעים של חיל-המוריריץ, יחידה שפעלה, על-פי רוב, מחוץ לארץ.

"שאלתי: אז, למה — למה לא נתת לי לסיים את המאסטר?" "עסק'ביש, נורע מטעמי צנוזרה כשם 'הקצין הבכיר'. אבוי זיירנורקלגלך וזכה בתואר 'הארם השלישי'. ואילו יוסי הראל זכה בתואר-התארים: 'הגבר'."

מרוע מפני שהלך לדויד בן-גוריון, סיפר שנודע לו על זיופים במערכת ודרש חקירה. "אילו היו שמיעים אז בקולי — לא היה צורך להתעסק בשנות ה-60 עוד ועוד בפרשת" אמר בהגיון רב.

כיצד נקלע לפרשה? כמה חודשים אחרי הפיצוץ הגדול, פגש עימו יהושפט הרכבי, מי שכיהן תחילה כסגנו של ג'יבלי ולאחר מכן כראש אמ"ן, וסיפר לו, כסער, שאירעו זיופים במערכת. הרכבי התריע על שלושה זיופים כביכול: תוספת של שורה במכתב על-ידי רליה, מוכירתו של ג'יבלי, שליחת שליח מיוחד לקבל את פניו של אברי ופגישה בין אברי לבין ג'יבלי, שיכולה היתה להתפרש כניסיון לתיאום-עמדות.

שעה ארוכה ניסה הראל להסביר לי שבחינוך שלו לא נכללו פקודות ככתב או פרוטוקולים: פקודה היתה פקודה והיה אמון, היתה אמנות. לכן כה זועזע, וניגש אל בן-גוריון.

בתוקף איזה תפקיד? איזו דרגה? "בתור יוסי הראל, הדרגה שלי היא יוסי הראל! ככה התקבלתי תמיד בכל מקום" הוא ררש למצות את החקירה בעניין.

הקמה ועדה של שלושה אנשים, ווו ברקה. אולם החקירה לא מוצתה, ובשנות ה-60 התפוצצה שוב הפרשה והוקמה מופלגת רפ"י. "בתחילה", הורה רק אחרי חטטנות מצדו, "היה באמת מתח ביני לבין ג'יבלי איך זה נמוג? במשך הזמן,

הראל עם איצ'ה ממבוש וברברה טאופר, הופתעתי מזה שהתניירו!

יום אחרי שהשתחרר מהצבא, עמד יוסי הראל בכביש, עצר טרמפים ואור טובוסים והגיע לירושלים, לפגישה עם לוי אשכול.

כושרהסתגלנות הוה, ותכונות נוס' פות, הצעירו אותו בדרך למיליונים. הוא הסביר לי שיותר מכל חשובה לו העצמאות: החופש לבחור בעיסוקי ובתחום-התעניינותו בחיים. כדי להשיג חופש זה עברו ועבור ילדיו, היה צריך להבטיח את עתידם הכלכלי. את

בעצם, המתח לא היה אפ'פעם מצדו. הריישה שלי לא היתה קשורה בכלל בג'יבלי. אני חושב שהוא אדם מוכשר, חכם. הריישה שלי היתה לחקר!"

נשים

כמה פעמים אהבתי? שאל אותי הראל, מייד עם תחילת פגישתנו. "זהו הרבר הכי גדול שקיים — האהבה! כן, זה קרה לי — היו לי שלוש-ארבע אהבות..."

ליוסי הראל יצא מוניטין של חובב נשים יפות. הוא לא התאמץ להסתיר אהבה זאת. "אני אוהב נשים יפות. למה זה כל-כך חשוב — יופי? זה הצורך האסתטי שבנו. אם זה גם מרגיש, נוסם... חשוב לי שאשה תהיה חכמה, בעל אישיות משלה. היופי הוא רק תכונה ראשונה: אם לא קיים סוס'דבר מעבר לכך, אני מאבד עניין. אני יכול להבטיח פה, בבית-הקפה, באשה יפה, להתקרב, וכשהיא פותחת את הפה — לחשוב: אוי, איזו פוסטמה! אם אשה

עסקים

לאנשי-צבא, הסביר לי הראל, "קשה להשתחרר: להח' זיר את המכונית, את המפתחות..."

רומאן בן 4 שעות

מול ניומן, כחול-העיניים, גילם את דמותו בסרט אקטודוס הסצינות בסרט, אמר לי יוסי הראל בשבוע, נאמנות למציאות. "רק החיבור ביניהם הוא אמריקאי אופייני..." מבטב ראשון, רחוק יוסי הראל מדמותו של ניומן, נושא להזיותיהן של נשים ברחב-היבל. אולם כשהתחיל לפרוש את עולמו העשיר בממון, בהבזקים, ופרש במקביל את ההיסטוריה של מדינת-ישראל, הסתתו זיבטי מהקמטים ומהחזות הקשישה והתחלתי להיסחף.

באתי לפגוש את יוסי הראל בעוקבות הופעתו על רקע ספינת המנוגשים. הראל סגן התקפות והעזרות תמיכה, נקלע למרכז של סערה ציבורית, ודווקא בשלב זה נדס קולו.

באתי כדי לראות אותו, והתפתח רומאן בן ארבע שעות: הראל נטל מידי את העט, ניטרל אותי מהנסק, וסחף אותי בסערת-רגשות. הוא תיאר את מעורבותו במעמדים היסטוריים בתולדות-המדינה — אקטודוס, "העסק'ביש", "ספינת-המנוגשים" — בצורה מרגשת, מרתקת, וגרר אותי עימו.

לאורך כל הפגישה השתעשע בעט, כאילו היתל בי. הוא דיבר על רגשות כמו אהבה, יופי, חברות, ואז הסביר: "אני לא מאמין בשימוש לשוא בתחמשת! מדוע קמתי והתבטאתי בפרשת ספינת המנוגשים? כי אני חרד למה שקורה במדינה, למה שקורה בשמתי! ישראל לא תוכל להתקיים בלא יחסים עם סביבתה. היא אילו היו הערבים מקבלים את התנאים עם קאם-המדינה — היו כאן שתי מדינות! לולא היו נלחמים בנו — היו כאן שתי מדינות: ערבית ויהודית!"

"אני חייב לקום ולשאת את המסר הזה, כדי שרו-ידון (נכדו) לא יצטרך להילחם כמו דויד בני . אבל אני חייב שלדברים יהיה אפקט ציבורי רחב. לכן איני יכול להרשות לעצמי לבזבז תחמשת..."

הראל סיפר לי שהוא מתכוון לבטא את מסרו ומחשבותיו אלה בצורה שאותה ביקש ממני שלא לפרט עדיין. אז יקום שוב, וישא את דברו. אז יתראיין?

"כתבו נגדי ואמרו שאסור היה לי לקום בפרשת הספינה, מפני שאני סמל! קבל.

"סמל", "הגבר", "מסיפס היסטורי" — מרגש.

כלכליים, אלא פשוט מפני ששתי הנשים לא הסתדרו ביניהן, וגם שני הבנים — דויד ומוטי — לא הסתדרו ביניהם.

הראל הופתע, ובעצם הודה. הוא סיפר לי באורח פרטי, לא רכילותי, פרטים. בקיצור: בין שני הבנים, שהם הירוששים של העסק, אין כימיה מיוחדת, ולכן לא ניסו שני ההורים להכריח אותם לשתף פעולה ביניהם. גם שתי הנשים לא קיימו ביניהן מערכת-יחסים הדוקה. באחד הימים קם יוסי הראל ומכר את חלקו בעסקים המשותפים — חלק גדול לעינב, והשאר לאחרים.

לימודים

מזה ארבע שנים יוסי הראל הוא תלמיד.

במשך שעות סיפר לי שהוא מנסה לבלוע כמה שיותר מידע, להקיף כמה שיותר חומר, להעמיק כמה שיותר. הוא הרגיש שהוא נשחק בעולם-העסקים, איבד עניין, לא היו אתגרים.

הוא ביקש ללמוד. הוא לא רצה בעוד תוארים, או בציונים, אלא בלימודים אמיתיים, בפיתוח עולמו הרוחני.

הוא נסע לניו-יורק ותהה על פלאי הארכיטקטורה. אדריכל לקח אותו למועדון סגור של ארכיטקטים, שם פגש באדריכל שהתפרסם בשל גישור תיו המהפכניות. תחילה הטיל על הראל לחפור בסיפירות ולכתוב על נושא ארכיטקטוני מסויים. אחרי שהר

אל טרח ועמל, השיב אותו לסיפירות לעבודה חוזרת, מבראשית. רק משדילג הראל על המשוכה הזאת, נסע עימו לאיטליה ולמד איתו מקרוב כמה מפלאי הארכיטקטורה בעולם.

המושג. למידה לשמה" נשמע קטן מדי לעומת ההנאה שקרנה ממנו

הראל בשלישו של הנשיא וייצמן הבריטים והגו באקטודוס בשניאה מטורפתו.

הביטחון הוה סיפקו חמש אוניות, שהובילו בשורתו רגים מיס'סוף, עסקי" כשר ועסקים מעסקים שונים.

במשך יותר מ-30 שנים, שיתף פעולה עם עזריאל עינב. שותפות זאת התפרקה לפני ארבע שנים, ועוררה גל של השערות ושמועות. השניים נוהגים זה בזה בקורקטיות, ואף בירידות, אולם החברות ההדוקה חלפה-עברה לה מעולם-העסקים.

היו שרינוו שהקרק חל על רקע אידיאולוגי: הראל מתון יותר בדעותיו ("אני איש-המערך") ואילו עינב מיווד גם עם אנשי המערך וגם עם אנשי הליכוד, אם כי הוא מוגדר כאיש המערך.

אחיו של עזריאל, שמואל עינב, התפרסם על רקע פרשת-הקרקעות. הוא שהפיצו שהראל תמיד סמך את ידו על יוזמותיו של עינב, ולכן השות' פות האריכה שנים. היו שהפיצו אחרת. חרף המאמצים של השניים לטעון שהכל בסדר, קשה שלא לחוש במתיחות שביניהם.

הראל אינו מסתייג לרגע את אושרו מכך שאיפשר, מבחינה כלכלית, לבתו לנהל חיים מלא-ענייני.